

ASPECTES INDUSTRIALS DE LA MODERNITZACIÓ*

per

JAUME BASSA I PASCUAL

Director General de Política Industrial i Tecnològica
de la Generalitat de Catalunya

Senyor President, Il·lustríssims senyors, senyores i senyors,

El dijous al matí, cada dijous al matí, hi ha Consell Executiu de la Generalitat i per tant, sempre, el Conseller d'Indústria i Energia és a Barcelona el dijous al matí; ho dic perquè estic substituint avui, dijous, al Conseller en una circumstància realment inesperada. Aquest matí ha hagut d'anar a Madrid per un afer trascendent, ha hagut de deixar el Consell Executiu i si vos-tès tenen experiència amb el que passa després amb el pont aeri moltes vegades, em penso que comprendran la situació en què s'ha trobat el Conseller i amb que m'he trobat jo quan a les set de la tarda m'han dit que havia de venir a parlar d'aspectes industrials de la modernització, que havia de desenvolupar, que havia d'exposar el senyor Joan Hortalà, Conseller d'Indústria i Energia.

Com que treballo al costat del Conseller Hortalà, se suposa que haig de tenir una capacitat d'interpretar amb una certa mesura al menys el que hauria dit aquí el Conseller. Llavors, tinc la sensació que ens hem canviat els papers amb el Dr. Ferraté, perquè precisament hauria d'haver estat jo el qui hauria d'haver agafat el diccionari Fabra i mirar-me les paraules: Aspectes Industrials de la Modernització, llàstima que no he tingut temps: què volia dir el Doctor Hortalà quan deia modernització, quan deia aspectes i quan deia industrials? Tanmateix, em permetran que ja que no he tingut temps, ho faci a la meua manera i canviaré d'una manera una mica matussera el títol i en lloc dels Aspectes Industrials de la Modernització, em permetran que parli d'ua política industrial davant del fenomen del canvi.

*Aquesta sessió acadèmica tingué lloc el propassat 25 d'octubre de 1984 a la Sala Prat de la Riba, de l'IEC, amb motiu de la Inauguració del curs 1984-85 de la SCCFQM.

Feta aquesta petita transmutació, amb lo qual me'n vaig més clarament cap el meu terreny i possiblement també en el terreny que hauria anat el Conseller, començaré per intentar definir què vol dir política industrial; sense agafar el Fabra, però intentant esbrinar què volem dir quan diem que volem fer una política industrial i sobretot en un país com Catalunya, què vol dir fer una política industrial a Catalunya. I després parlarem del fenomen de la modernització o del canvi.

Una política industrial, al meu entendre, vol dir començar per fer-se un coneixement de la situació industrial del país de que es tracta, fixar-se uns objectius, uns objectius raonables, discutibles, lògicament no qualsevols objectius sinó uns objectius que estiguin a l'abast, realitzar unes accions per anar d'aquesta situació actual cap a aquests objectius tenint en compte les pròpies potencialitats i tenint en compte les pròpies limitacions, i tot això tenint en compte evidentment quin és l'entorn i per tant, quines són les circumstàncies en què podem intentar fer aquest pas d'un lloc cap a l'altre.

Com que dispo de d'un temps molt curt, no puc entrar massa en detalls, però em sembla útil exposar alguns d'aquests aspectes; no entraré en la situació actual de Catalunya, és prou coneguda la nostra situació industrial, basada fonamentalment en una indústria transformadora, amb empreses petites i mitjanes, amb els defectes que això comporta, amb els avantatges de dinamisme, d'agilitat que també això comporta, etc. passo de llarg, doncs, de la situació actual.

Quant a la situació futura assolible, una situació raonablement pensable pel demà, em sembla que també hi ha bastant acord a tots els nivells que Catalunya en el futur, almenys en un futur no massa llunyà, ha de continuar essent un país bàsicament industrial, però en el sí d'una economia que aprofiti al màxim els recursos agrícoles i d'una maera molt tecnificada: amb uns serveis molt desenvolupats, un sector serveis que contempli no solament les necessitats normals de transport, de comerç, de finançament, sinó les exigències d'una indústria i una agricultura modernes (laboratoris, centres de documentació, ...), uns serveis avançats, d'un nivell de qualitat elevat; i un sector de serveis que atengui també les necessitats culturals i socials, medicina, ensenyament, esbarjo, tot el que hi vulguin afetir, els serveis propis d'una societat desenvolupada.

En aquest entorn, una indústria també, em penso que hi estem tots d'aord, que s'haurà de basar ja amb un nivell molt més elevat de qualitat, no fonamentat ja en mà d'obra barata, que ja no ho és, ans amb una aportació de valor afegit important, amb una mà d'obra formada, amb una capacitat empresarial evolucionada, amb una aportació important de tecnologia moderna, i amb un aprofitament molt accentuat de tots els recursos, que això és el que vol dir la paraula productivitat, una productivitat que aprofiti al màxim tots i cada un dels recursos posats a disposició, no solament de la indústria entesa com a empresa, sinó de la indústria entesa com a conjunt d'em-

preses i de tot el que configura el sector industrial. Aprofitament màxim, doncs, de les energies del país, dels recursos minerals o de materials del país, escassos però que hi són, dels recursos humans, dels recursos industrials, etc.

Anant una mica de pressa, em sembla que cal remarcar encara a Catalunya afortunadament el fet que tenim un esperit empresarial, comparant amb altres països on ens adonem que la situació en aquest sentit és força més desfavorable, no solament en altres llocs de l'Estat Espanyol sinó també en països abans molt industrialitzats, com el nord de França, on ha influït d'una manera molt important el fenomen de la siderúrgia en crisi o del sector naval en crisi, on l'esperit empresarial ha sofert i ha restat molt colpejat, molt abatut. Aquí, em sembla que no estem en aquest nivell i amb bona part no ho estem jo crec que degut a les característiques de la nostra indústria basada en l'empresa petita i empresa mitjana, àgil, dinàmica, capaç d'evolucionar, capaç d'anar cap a noves activitats. Aquest esperit empresarial, nosaltres palpem que encara existeix, malgrat que, com vostès saben, la tendència a pensar amb un lloc al banc, a l'empresa pública, a tot allò que sigui evitar el risc, és molt considerable. Així i tot, som optimistes quan a aquesta potencialitat, com ho som quant a la capacitat tècnica de la nostra gent. Creiem que la nostra gent, el nostre país és capaç de donar tècnics elevats, amb capacitat d'absorbir allò que aportaran les noves tecnologies i el nou món industrial, el nou món post-industrial.

Respecte a les limitacions, també molt de passada vull remarcar-ne una d'important sobre la nostra possibilitat d'actuació. Em refereixo fonamentalment a què podem fer de cara a l'endegament d'una política industrial. Es clar que nosaltres no podem ajudar massa a què aquest esperit empresarial, a què aquesta societat capaç de fer coses, les faci, a base de polítiques financeres o de polítiques monetàries o de polítiques aranzelàries, perquè tot això està reservat al Govern central; però sí que es poden fer actuacions de política estructural, de les quals donaré dos exemples al final, dos instruments que estem endegant ja en parlaré, un fa poc temps i l'altre fa més, i que demostren que amb política estructural es poden fer coses molt importants per ajudar al teixit industrial del país.

Quant a l'entorn, és clar que no ens podem proposar accions de cara als objectius que deia, sense tenir en compte cap a on va el món; això evidentment seria un disbarat. No estem sols, és evident que cada dia estem més intercomunicats, estem més interdependents; hem de tenir en compte que som en una època de canvi profund, que és clar, tothom en parla de la mutació, tothom parla que hem estat deu mil anys amb una situació agrícola que després amb dos-cents cinquanta anys o en dos-cents anys ha passat a una situació industrial que s'està acabant, i ara amb una generació, amb vint anys, estem passant a una societat post-industrial.

Això és molt fort, perquè no solament és el fet del canvi sinó que és el fet del canvi amb explosió en el temps i també en l'espai: s'està produint una

explosió mundial del canvi, no és ja en alguns països, no és ja en alguns indrets com va passar amb la revolució industrial sinó que tothom hi està involucrat. Tot això comporta uns problemes, uns problemes que són a la vista de tots, però comporta també i és en aquest sentit que jo en parlo fonamentalment en aquest moment, comporta unes oportunitats. Els problemes són coneguts de tothom, els enfrontaments entre el Nord i Sud, el problema del països endarrerits, la dificultat financera dels països subdesenvolupats, els problemes d'endeutament inclús dels països que tenen petroli però que es varen abocar a unes inversions a les quals després no poden atendre per la baixada dels preus, en fi, no hi ha dubte que al món hi ha un gran desgavell.

Però l'altre aspecte que jo vull remarcar, i aquest és el que m'agradaria deixar com a missatge, és que una època de canvi és una època d'oportunitat. És una època de crisi, és una època de dificultat, és una època de recessió, és una època en que moltes empreses ho passen malament, molts productes són abandonats, però és l'època de la sortida d'una nova societat i aquesta nova societat demana nous productes i demana nous serveis, i pagarà per tenir-los, pagarà per tenir aquests productes, pagarà per tenir aquests serveis i pagarà per tant, perquè existeixen individus, empreses i països que li donin el que demana. He dit països perquè també és una època d'oportunitat pels països i joestic convençut que és una època d'oportunitat per un país com Catalunya, no solament per les potencialitats que deia sinó perquè em penso que és època d'oportunitat per aquells països que hagin trobat la manera d'acostar-se al país, d'acostar-se a la realitat. És a dir, s'ha acabat el temps del centralisme distanciat, dels problemes i som en el temps d'oferir les solucions prop dels problemes, allà on hi ha els problemes poder aportar-hi la solució. Això crec que és una gran oportunitat del país, de la mateixa manera que crec que surten grans oportunitat per moltes empreses que sàpiguen veure que el canvi reclama noves aportacions i crec que és una època d'oportunitat pels individus que sàpiguin aportar-hi també el seu potencial a aquest canvi.

Jo vull deixar aquest missatge en considerar un entorn que moltes vegades veiem tan negre, que efectivament ho és, però que ens dona un conjunt de possibilitats de cara al futur.

Com que vull ser estricte en el temps, resumiré la política que estem engegant en unes paraules molt concretes: ajudar a consolidar i potenciar una estructura industrial competitiva en el mercat internacional. I ho remarco per deixar clar que volem ajudar, no volem fer indústria, no volem fer empreses, no volem crear un sector públic, no volem fer nous INI's que ja veiem on van a parar els INI's; de cap manera, en un país on hi ha una societat civil que és capaç de fer allò que és capaç de fer la societat civil catalana, no cal que ens hi fiquem més que en aquelles coses que no s'hi fica la societat civil, que ja en parlarem.

Ajudar, per tant, ajudar a consolidar i potenciar. Ja tenim una estructu-

ra inicial però l'hem de consolidar i sobretot l'hem de potenciar de cara al futur, i aquesta estructura industrial, aquesta xarxa industrial, la volem en els mercats internacionals, ja no val que Catalunya es limiti al mercat espanyol, això és evident que s'ha acabat i on hem de ser és en els mercats internacionals, perquè si nosaltres no anem a fora, els de fora vindran a dintre de casa, això és evident i ho veiem cada dia. I desgraciadament ho veiem amb els productes que nosaltres fèiem i que ara ja no fem i que ens vénen de fora. I per això hem de fer també el toc d'atenció perquè allò que deia de les oportunitats, són oportunitats però han de ser realitats.

El fet de complir aquest objectiu bàsic d'ajudar a la competitivitat de les empreses, implica una filosofia general, però implica unes accions particulars, unes accions determinades, unes accions peculiars en les quals no entraré, ni entraré, tampoc en la filosofia general del tipus: ens decanem més per les empreses o pels sectors, creiem que els sectors tradicionals o els sectors punta, etc.: no hi puc entrar, només diré molt breument, nosaltres creiem que a Catalunya amb els sectors tradicionals, creiem que a tots els sectors hi ha futur, que hi poden haver empreses competitives i empreses de futur dins dels sectors més antics: ara, amb una condició, que dins de cada empresa s'arribi al nivell màxim de tecnificació, que la tecnologia més avançada s'apliqui a l'empresa del sector més tradicional. Amb aquesta condició crec que tant avançar cap a les tecnologies més avançades com el mantenir empreses en els sectors tradicionals, és possible.

I després vénen les accions específiques, i en quant a accions específiques evidentment que estem obligats a unes accions de reconversió però també volem fer i estem fent accions de foment i de promoció de noves activitats, com fem i hem de fer accions d'ajut a la innovació, com hem de fer i fem ajuts a la xarxa de serveis que ha de tenir la indústria al seu abast, com poden ser laboratoris, centres de documentació o entres d'informació, etc.

En aquest sentir, he dit que parlaria de dos instruments, perquè una cosa és parlar de polítiques i l'altra és aplicar-les. Precisament en el Parlament de Catalunya, ara, a final d'any es presentaran, un ja s'ha presentat, dos projectes de Llei de creació de dos organismes autònoms.

Un d'ells és el CIDEM (Centre d'Informació i Desenvolupament Empresarial) que té per objectiu que les empreses del país puguin arribar a la màxima informació tecnològica possible i també d'altres tipus d'informació: informació comercial, informació sobre productivitat, informació financera, etc. Amb la seva transformació en organisme autònom pensem que aquest organisme ha de posar en marxa noves activitats, per exemple, una societat de risc capaç d'ajudar a que les iniciatives que tinguin un especial interès de cara a l'impuls de noves tecnologies, i també de noves activitats de qualsevol ordre amb futur, puguin ser impulsades per l'Administració, perquè és molt difícil que aquestes iniciatives, que aquesta imaginació d'un nou producte o d'un nou procés tinguin el suport de les entitats normals de crèdit.

L'altre instrument que impulsem és el Laboratori d'Assaig, fins fa poc de la Diputació de Barcelona, que ens va ser traspassat el mes de març passat. Hem presentat un projecte de Llei, al Parlament de Catalunya, per donar la màxima potencialitat, la màxima facilitat d'actuació, les màximes possibilitats de servei a aquest Laboratori, per transformar-lo en el gran laboratori que necessita Catalunya en aquest moment per garantir la qualitat dels seus productes, per garantir el que els assajos d'aquests productes ens puguin assegurar el nivell de que us parlava d'anar de cara als mercats internacionals, per donar certificacions d'aquesta homologabilitat dels productes, per fer recerca aplicada d'acord amb les empreses, per a realitzar estudis tècnics. No ens posarem evidentment en la recerca bàsica, procurarem coordinar-nos en aquell sentit que abans ens deia el Doctor Ferraté, coordinats degudament amb els altres centres d'assaig, els altres laboratoris de Catalunya. He dit que l'Administració Pública vol substituir a la iniciativa privada on aquesta no hi sigui, però si la iniciativa privada té uns determinats laboratoris d'assaig que són vàlids, el que farem serà coordinar-nos amb ells.

Aquestes paraules no volien ser una exposició del que estem fent, sinó de donar una indicació de què creiem que cal fer en un moment de canvi, perquè un país com el nostre pugui assolir els objectius que he dit al començament, i deixar aquest missatge: que tenim l'oportunitat de ser un país de progrés, que estem obligats a treballar perquè ho sigui, i que volem ajudar a tots aquells que malden per aconseguir-ho.

Moltes gràcies.